IX kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji do Spraw Unii Europejskiej (nr 148)**
z dnia 23 czerwca 2022 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji do Spraw Unii Europejskiej (nr 148)

23 czerwca 2022 r.

Komisja do Spraw Unii Europejskiej, obradująca pod przewodnictwem posła **Sylwestra Tułajewa (PiS)**, zastępcy przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

I. w trybie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 8 października 2010 r. o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europe Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 w odniesieniu do szczególnych działań mających zapewnić nadzwyczajne tymczasowe wsparcie w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w odpowiedzi na wpływ rosyjskiej inwazji na Ukrainę (COM(2022) 242 wersja ostateczna) i odnoszący się do niego projekt stanowiska RP,

II. w trybie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 8 października 2010 r. informację o stanowisku, jakie Rada Ministrów ma zamiar zająć podczas rozpatrywania projektów aktów prawnych UE na posiedzeniu Rady ds. Środowiska (28 czerwca 2022 r.), w związku z zasięgnięciem opinii Komisji w tych sprawach (COM(2022) 242, 150, 156, 142, COM(2016) 798, COM(2021) 551, 552, 571, 555, 554, 556, 568, 706, 709),

III. w trybie art. 151 ust. 1 regulaminu Sejmu Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed ewidentnie bezpodstawnymi lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”) (COM(2022) 177 wersja ostateczna) i odnoszący się do niego projekt stanowiska RP.

W posiedzeniu udział wzięli: **Ryszard Bartosik** sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz ze współpracownikami, **Sebastian Kaleta** sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości wraz ze współpracownikami, **Adam Guibourgé-Czetwertyński** podsekretarz stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Agata Jackiewicz**, **Agata Domańska** – z sekretariatu Komisji w Biurze Spraw Międzynarodowych; **Krzysztof Niewęgłowski** i **Marcin Fryźlewicz** – eksperci ds. legislacji z Biura Analiz Sejmowych, **Olga Olkowska** – specjalista ds. systemu gospodarczego z BAS.

Przewodniczący poseł Sylwester Tułajew (PiS):

Otwieram posiedzenie Komisji do Spraw Unii Europejskiej. Na podstawie listy obecności stwierdzam kworum. Witam serdecznie wszystkich przybyłych członków Komisji do Spraw Unii Europejskiej, witam państwa ministrów, witam osoby towarzyszące. Czy są uwagi do porządku dziennego? Nie widzę. Zatem stwierdzam, że Komisja przyjęła porządek obrad.

Przechodzimy do realizacji pkt I. Dyskretnie przypominam państwu, że dzisiaj o godzinie 11.15 rozpoczynają się głosowania. Zatem przechodzimy do rozpatrzenia w trybie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 8 października 2010 r. o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europe Wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 w odniesieniu do szczególnych działań mających zapewnić nadzwyczajne tymczasowe wsparcie w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w odpowiedzi na wpływ rosyjskiej inwazji na Ukrainę (COM(2022) 242 wersja ostateczna) i odnoszącego się do niego projektu stanowiska RP. Rząd jest reprezentowany przez pana ministra Ryszarda Bartosika, sekretarza stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Bardzo proszę pana ministra o przedstawienie stanowiska.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ryszard Bartosik:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, panowie ministrowie, wszyscy państwo zebrani na dzisiejszej Komisji, omawiamy stanowisko do projektu prawnego przygotowanego przez Komisję Europejską w związku z sytuacją wywołaną skutkami agresji Rosji na Ukrainę. Komisja zaproponowała nowy nadzwyczajny tymczasowy mechanizm w ramach drugiego filara Wspólnej Polityki Rolnej. Ma on umożliwić odpowiedź na problemy z płynnością finansową, które dotknęły gospodarstwa rolne oraz małe i średnie przedsiębiorstwa w sektorze rolno-żywnościowym. Problemy te wynikają ze znaczącego wzrostu kosztów produkcji, szczególnie pasz i nawozów. Komisja wskazuje także na trudną sytuację przedsiębiorstw w przemyśle przetwórczym, które ponoszą wyższe koszty gazu i energii elektrycznej. Proponowane wsparcie ma mieć charakter jednorazowej, ryczałtowej płatności. Maksymalny proponowany poziom wsparcia wynosi 15 tys. euro w przypadku, gdy beneficjentem będzie rolnik, oraz 100 tys. euro w przypadku, gdy beneficjentem będzie przedsiębiorstwo. Skumulowane wsparcie w ramach proponowanego działania nie powinno przekroczyć 5% wkładu Funduszu w programy Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2021–2022. Wsparcie musi być wypłacone do 15 października 2023 r. na podstawie wniosków o wsparcie zatwierdzonych do 31 marca 2023 r. Wsparcie ma zostać ukierunkowane na podmioty, które najbardziej ucierpiały w wyniku kryzysu. Komisja zaproponowała, aby nowy instrument brał też pod uwagę kwestie zmian klimatu i wyzwania środowiskowe i aby ułatwiał przejście na zrównoważone, odporne i sprawiedliwe systemy żywnościowe w UE i na świecie.

Wprowadzając działania oparte na proponowanych przepisach, państwa członkowskie będą musiały przygotować zmiany swoich programów Rozwoju Obszarów Wiejskich. Na wstępie chcę powiedzieć, że w zasadzie zakończyły się prace nad projektem prawnym w Radzie UE i PE. Mamy już uzgodniony kompromis. Rozporządzenie ma być przyjęte przez Radę UE na posiedzeniu 28 czerwca. Będzie to posiedzenie Rady ds. Środowiska.

Rząd przyjął propozycje Komisji z zadowoleniem. Stanowi ona odpowiedź na wspólne wystąpienie Polski i 11 innych państw członkowskich, które na posiedzeniu Rady ds. Rolnictwa w kwietniu 2022 r. apelowały o wykorzystanie wszelkich możliwych sposobów wsparcia sektora rolnego w obecnej kryzysowej sytuacji, w tym także drugiego filara Wspólnej Polityki Rolnej. W trakcie dyskusji nad tym projektem Polska sugerowała większą elastyczność co do terminu rozpatrywania wniosku o wsparcie. Sugerowaliśmy też wykreślenie zapisów, które kierunkują wsparcie dla rolników i podmiotów zaangażowanych w cztery specyficzne rodzaje działań związanych ze środowiskiem i większym zrównoważeniem sektora rolnego. Poparliśmy jak najszybsze wprowadzenie w życie proponowanego rozwiązania, aby umożliwić skuteczną pomoc podmiotom, które zmagają się z negatywnymi konsekwencjami wzrostu kosztów środków produkcji. Ze względu na pilną potrzebę przyjęcia rozporządzenia i brak wystraczającego poparcia dla zmian projektu Komisji odstąpiono od tych postulatów. Chcę jednak zaznaczyć, że brak proponowanych przez Polskę zmian nie będzie stanowił problemu dla wdrożenia tego instrumentu. Na poziomie krajowym już analizujemy możliwości uruchomienia tego nadzwyczajnego wsparcia. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Sylwester Tułajew (PiS):

Dziękuję, panie ministrze. Sprawozdawcą do tego dokumentu jest pan poseł Kazimierz Gołojuch. Bardzo proszę pana posła o zabranie głosu.

Poseł Kazimierz Gołojuch (PiS):

Dziękuję, panie przewodniczący. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, panie ministrze, szanowni państwo, po szczegółowym omówieniu dokumentu przez pana ministra nie będę się powtarzał. Powiem, że to jest nowy dokument, bardzo szybko procedowany, ale tego wymaga potrzeba chwili, spowodowana wojną na Ukrainie. Propozycje, które są zawarte w tym rozporządzeniu są korzystne dla podmiotów szczególnie dotkniętych wpływem rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Zapewniając ciągłość ich działalności, o skali pomocy zadecydują kryteria wskazujące podmioty uprawnione do jej otrzymania. Kryteria te zostaną dopiero ustalone. Powiem, że w ogólnej ocenie projektowane rozporządzenie zasługuje na poparcie przez przedstawiciela Polski na forum UE. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Sylwester Tułajew (PiS):

Dziękuję, panie pośle. Otwieram dyskusję. Czy ktoś chciałby się wypowiedzieć w sprawie tego dokumentu? Nie widzę zgłoszeń, więc chciałbym zaproponować następującą konkluzję: Stwierdzam, że **Komisja rozpatrzyła w trybie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 8 października 2010 r. dokument o sygnaturze COM(2022) 242 wersja ostateczna i odnoszący się do niego projekt stanowiska RP. Komisja podzieliła stanowisko rządu**. Czy jest sprzeciw? Nie słyszę. Zatem przyjmując taką konkluzję, zamykam rozpatrywanie pkt I.

Przechodzimy do pkt II, czyli rozpatrzenia w trybie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 8 października 2010 r. informacji o stanowisku, jakie Rada Ministrów ma zamiar zająć podczas rozpatrywania projektów aktów prawnych UE na posiedzeniu Rady ds. Środowiska (28 czerwca 2022 r.), w związku z zasięgnięciem opinii Komisji w tych sprawach. Jednocześnie informuję państwa, że na posiedzeniu Rady będą omawiane dwa dokumenty, które nie były jeszcze przedmiotem obrad Komisji, mianowicie jest to dokument COM(2021) 551 oraz Wniosek dotyczący rozporządzenia PE i Rady w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych. Rząd reprezentuje pan minister Adam Czetwertyński, podsekretarz stanu w Ministerstwie klimatu i Środowiska. Bardzo proszę pana ministra o przedstawienie stanowiska.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska Adam Guibourgé-Czetwertyński:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, rzeczywiście dokument, o którym pan minister przed chwilą mówił, jest bardzo szybko procedowany, bo będzie przyjęty już na tej Radzie 28 czerwca w punktach A planowanych do przyjęcia bez dyskusji. Oprócz tego dokumentu planowane jest do przyjęcia jednocześnie rozporządzenie PE i Rady zmieniające rozporządzenie nr 805/2004 w odniesieniu do stosowania procedury regulacyjnej połączonej z kontrolą w celu dostosowania go do art. 290 Traktatu o Funkcjonowaniu UE. Rząd popiera przyjęcie obu aktów.

Z tematów właściwych dla Rady ENVI mamy bardzo dużo projektów legislacyjnych, dla których Rada ma przyjmować podejście ogólne. Zacznę od ogólnej uwagi, że nie znamy jeszcze ostatecznego tekstu, nawet tego, który zostanie przedłożony Radzie do dyskusji. Akty te były przedmiotem COREPER-u, który trwał cały dzień wczoraj i dzisiaj jest kontynuowany. Po tych dyskusjach prezydencja zapowiada ewentualne wprowadzenie zmian do tych aktów, ale na podstawie tego, co już wiemy o tych aktach, przedstawię stanowisko, jakie zamierzamy prezentować.

Pierwszy i pewnie najważniejszy dokument, który będzie przedmiotem obrad, to jest dyrektywa ETS. W tym tekście pozostaje bardzo dużo problemów do rozwiązania. Bardzo istotna dla Polski jest kwestia sektora ciepłowniczego. Od dłuższego czasu rozmawiamy z naszymi partnerami w UE nad wprowadzeniem osobnego mechanizmu, który umożliwiłby przeprowadzenie potrzebnych inwestycji w tym sektorze, odciążając jednocześnie ten sektor od kosztów systemu ETS. Mamy nadzieję, że uda się uzgodnić takie zapisy. Jeszcze z problematycznych kwestii, pozostaje sprawa rozszerzenia czy stworzenia nowego systemu ETS obejmującego budynki i transport. To jest instrument,

co do którego mamy wątpliwości co do jego skuteczności pod kątem środowiskowym i bardzo negatywnie oceniamy konsekwencje społeczne wprowadzenia takiego instrumentu. Będziemy więc zdecydowanie popierać usunięcie tego elementu z tej propozycji.

Kolejnym elementem, który jest przedmiotem dyskusji, to jest kwestia tempa wycofania bezpłatnych uprawień dla sektorów objętych mechanizmem CBAM. Polska postuluje, żeby utrzymać jak najdłużej właściwie darmowo uprawnienia do tych sektorów i dopiero po takim dłuższym okresie oceniać, czy rzeczywiście i w jakim tempie możemy wycofać te darmowe uprawnienia.

Z bardziej pozytywnych obszarów to jest jeszcze kwestia spekulacji na rynku i mechanizmów ograniczających te spekulacje. Prezydencja francuska, chociaż nie przedstawiła jeszcze tekstu, zapowiada uwzględnienie mechanizmów wychodzących naprzeciw postulatom, które przedstawiliśmy w toku negocjacji. Z najważniejszych spraw to chyba tyle, jeżeli chodzi o tę dyrektywę.

Powiązana z tą reformą jest osobna propozycja legislacyjna, która dotyczy lotnictwa. Tutaj Polska postulowała całkowicie wycofanie darmowych uprawnień dla lotnictwa już od 2024 r. Niemniej w drodze kompromisu te rozwiązania, które zostały zaproponowane przez prezydencję, wydają się akceptowalne.

Kolejną propozycją legislacyjną związaną też z tą reformą jest decyzja dotycząca rezerwy stabilizacyjnej. Tutaj Komisja zaproponowała utrzymanie podwyższonego współczynnika transferu uprawnień do rezerwy do 24%. My na pewno będziemy popierać postulaty państw, które ograniczają maksymalną liczbę uprawnień, które mogą być przekazane do MSR, czy też takie, które postulują zmniejszenie tego współczynnika.

Osobną kwestią jest kolejna propozycja legislacyjna, czyli tak zwany ESR, czyli rozporządzenie, które określa cele krajowe dla sektorów nieobjętych ETS. Tutaj najważniejszy postulat, który przedstawiamy, to konieczność uwzględnienia mechanizmu, który by adresował problem nagłego i nieprzewidywalnego, niezależnego w dużej mierze od działań państw członkowskich wzrostu emisji, który może być spowodowany wieloma czynnikami i który może być zagrożeniem dla realizacji naszych celów, w szczególności w kontekście zaproponowanych mechanizmów konwergencji.

Kolejna propozycja legislacyjna dotyczy leśnictwa. Tutaj Polska jest tym państwem członkowskim, czy jednym z tych państw członkowskich, dla których ta propozycja najbardziej podwyższa cel, który został wyznaczony. Obecnie cel dla Polski wynosi około 26 mln ton, natomiast zgodnie z tą propozycją ten cel zostanie podniesiony do 38. W naszej ocenie zaproponowane mechanizmy elastyczności nie będą wystarczające dla zapewnienia możliwości osiągnięcia tego celu przez Polskę, więc będziemy szukali podczas dalszych obrad, innych rozwiązań dla tego problemu.

Kolejna propozycja legislacyjna, która będzie przedmiotem obrad, dotyczy standardów emisji CO_2 dla samochodów osobowych. Tutaj Polska wspólnie z innymi krajami regionu, to znaczy z Rumunią, Bułgarią, Węgrami i Słowacją, postuluje przedłużenie mechanizmu zachęt dla pojazdów niskoemisyjnych, tak zwanych ZLEV, do 2034 r., czyli do momentu osiągnięcia celu unijnego. To jest pewnie jedna z ważniejszych kwestii, która się pojawiła w trakcie tych dyskusji.

Osobną kwestią, która nie znalazła ostatecznie rozwiązania w tym projekcie rozporządzenia, jest problem przenoszenia obciążeń emisyjnych i importu starych wraków z państw bogatszych do państw biedniejszych, co spowoduje właśnie przenoszenie kosztów między państwami członkowskimi, jeżeli chodzi o ten wysiłek redukcyjny.

Kolejną propozycją legislacyjną, która będzie przedmiotem obrad, jest Społeczny Fundusz Klimatyczny. Fundusz, który ma wspierać gospodarstwa domowe przede wszystkim w przejściu na rozwiązania niskoemisyjne w sposób jak najmniej kosztowny i wspierać inwestycje w tym zakresie. Co do zasady to jest bardzo potrzebny – uważamy – instrument, który umożliwi rozwiązanie problemu ubóstwa energetycznego. Mamy natomiast poważne wątpliwości co do architektury rozwiązania zaproponowanego przez Komisję, przede wszystkim umiejscowienie tego instrumentu w ramach budżetu unijnego. Wolelibyśmy umiejscowić ten Fundusz w ramach systemu ETS na wzór na przykład Funduszu Modernizacyjnego, którego Polska jest największym beneficjentem.

Ostatni dokument, który może być przedmiotem podejścia ogólnego, to jest inicjatywa Komisji w zakresie wylesiania. Tutaj najważniejszy postulat Polski, który dotyczył możliwości zastosowania tego rozporządzenia na poziomie unijnym i w sposób spójny z obowiązującymi praktykami i zasadami postępowania, jeśli chodzi o gospodarkę leśna, udało się uzgodnić takie definicje, taki zakres tego rozporządzenia. Co do zasady jak najbardziej popieramy te działania, które zmierzają do ograniczenia, wylesienia i degradacji lasów, w szczególności lasów tropikalnych, bo to one mają największy wpływ na możliwości pochłaniania CO_2 na poziomie globalnym.

To tyle, jeśli chodzi o akty, które będą przedmiotem podejścia ogólnego. Oprócz tego prezydencja przedstawi sprawozdanie z postępów prac bądź Komisja przedstawi propozycje legislacyjne, które jeszcze nie były przedmiotem prac w Radzie. Po kolei wymienię tylko po prostu te akty legislacyjne i w razie czego jestem oczywiście otwarty do odpowiedzi na pytania. Pierwszym aktem jest rozporządzenie w sprawie przemieszczania odpadów, drugi dotyczy f-gazów, trzeci dotyczy emisji przemysłowych, czwarty dotyczy zasady ekoprojektowania i ostatni – piąty – to rozporządzenie w sprawie celów odbudowy zasobów przyrodniczych. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Sylwester Tułajew (PiS):

Dziękuję bardzo. Otwieram dyskusję. Czy ktoś chciałby zadać pytanie, zgłosić się do wystąpienia? Nie widzę. Zatem chciałbym zaproponować następująca konkluzję: Stwierdzam, że **Komisja wysłuchała informacji o stanowisku, jakie Rada Ministrów ma zamiar zająć podczas rozpatrywania projektów aktów prawnych UE na posiedzeniu Rady ds. Środowiska (28 czerwca 2022 r.), w związku z zasięgnięciem opinii Komisji w tych sprawach w trybie art. 11 ust. 1 ustawy. Komisja postanowiła nie zgłaszać uwag do dokumentów o sygnaturach COM(2022) 242, COM(2016) 798, COM(2021) 552, 571, 555, 554, 556, 568, 706, 709, COM(2022) 150, 156, 142, natomiast w stosunku do dokumentu o sygnaturze COM(2021) 551 oraz Wniosku dotyczącego rozporządzenia PE i Rady w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych Komisja postanowiła nie zajmować stanowiska**. Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia takiej konkluzji? Nie słyszę. Zatem przyjmując konkluzję, zamykam rozpatrywanie pkt II.

Przechodzimy do pkt III, czyli rozpatrzenia w trybie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 8 października 2010 r. Wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed ewidentnie bezpodstawnymi lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej") (COM(2022) 177 wersja ostateczna) i odnoszącego się do niego projektu stanowiska RP. Rząd reprezentowany jest przez pana ministra Sebastiana Kaletę, sekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. bardzo proszę pana ministra o przedstawienie stanowiska.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Sebastian Kaleta:

Dziękuję. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, projekt dyrektywy stanowi jedno z działań, które przewidziano w Europejskim planie działania na rzecz demokracji i które mają na celu wzmocnienie pluralizmu i wolności mediów w UE. Celem dyrektywy jest zapewnienie ochrony osobom, przeciwko którym wytacza się powództwo typu SLAPP poprzez przyczynienie się do wypracowania w UE wspólnego sposobu rozumienia tego pojęcia i ustanowienie gwarancji proceduralnych, które mają stanowić skuteczne narzędzia pozwalające sądom radzić sobie z tego rodzaju powództwami, a jednocześnie wyposażyć osoby, przeciwko którym powództwa te są wytaczane, w instrumenty umożliwiające obronę. Podmioty objęte regulacją to przede wszystkim dziennikarze lub obrońcy praw człowieka, przeciwko którym najczęściej wymierzone są powództwa typu SLAPP. Nie dotyczą one tylko osób fizycznych, ale także mediów, wydawnictw i organizacji społeczeństwa obywatelskiego – na przykład organizacji działających na rzecz ochrony środowiska. Powództwa tego rodzaju mogą być również wymierzone w inne osoby zaangażowane w debatę publiczną, takie jak badacze i nauczyciele akademiccy. Rzeczowy zakres regulacji obejmuje przepisy dotyczące gwarancji proceduralnych, wczesne oddalanie ewidentnie bezpodstawnego powództwa w postępowaniu sądowym,

środki ochrony prawnej przed postępowaniami sądowymi stanowiącymi nadużycie oraz ochronę przed orzeczeniami wydanymi w państwach trzecich.

Proponowane gwarancje proceduralne mają zastosowanie w sprawach wywierających skutki o charakterze transgranicznym. Transgraniczny wymiar postępowań wszczynanych w wyniku wytoczenia powództwa typu SLAPP zwiększa poziom złożoności sprawy i sprawia, że pozwani muszą stawić czoło poważniejszym wyzwaniom. Fakt, że treści publikowane w mediach internetowych są udostępniane ponad granicami poszczególnych jurysdykcji może sprzyjać zjawisku wyboru sądu ze względu na możliwość korzystniejszego rozstrzygnięcia sprawy i utrudniać skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz skuteczną współpracę sądową. Ponadto w tym samym czasie przeciwko pozwanym może się toczyć kilka postępowań sądowych w różnych jurysdykcjach. Dyrektywa ma też na celu ochronę obywateli Unii i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego przed powództwami typu SLAPP wytaczanymi w państwach trzecich.

Rząd co do zasady pozytywnie odnosi się do zaproponowanego projektu dyrektywy w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną przed ewidentnie bezpodstawnymi stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi. W celu wprowadzenia tej regulacji, dostrzegając istotność promowania inicjatyw mających na celu poszanowanie wolności słowa i prawa do sądu, a także spierania słabszych jednostek. Na aprobatę zasługuje podkreślenie istotnego znaczenia wolności wyrażania opinii, w tym wolności publicznej debaty, które stanowią sedno każdego systemu demokratycznego. Możliwość aktywnego uczestnictwa obywateli w debacie publicznej bez nieuprawnionej ingerencji ze strony organów publicznych lub innych potężnych grup interesu jest przejawem prawidłowo funkcjonującej i rozwijającej się demokracji. W ocenie rządu przedstawiony kształt dyrektywy nie odzwierciedla jednak wszystkich wcześniej dyskutowanych celów i założeń inicjatywy w sprawie przeciwdziałania SLAPP. Wątpliwości budzi w szczególności brak doprecyzowania, że pojęcie powództw typu SLAPP będzie obejmowało wyłącznie sprawy, w których występuje wyraźna nierównowaga sił między stronami. W szczególności sprawy wytaczane przeciwko koncernom medialnym w związku z takimi działaniami nie mogą być uznane za SLAPP, ponieważ ani wysuwane roszczenia nie są bezzasadne, ani nie jest słabszym uczestnikiem niż powód.

Ponadto rząd w zaproponowanym tekście dyrektywy dostrzega szereg kwestii, które będą wymagały doprecyzowania, uszczegółowienia lub zmian w trakcie negocjacji nad tekstem kompromisowym, w tym dotyczące między innymi: definicji stanowiących nadużycie postępowań sądowych zmierzających do stłumienia debaty publicznej, definicji spraw o skutkach transgranicznych – tutaj się na chwilkę zatrzymam, ponieważ chciałbym, żeby była jasność dotycząca zakresu obowiązywania tej dyrektywy i możliwości implementowania do polskiego porządku prawnego. Traktaty zakładają, że współpraca sądowa w sprawach cywilnych musi mieć związek z elementem transgranicznym, zatem dyrektywa dotyczy takich sytuacji, w których ten element transgraniczności występuje, a nie postępowań, które mają charakter wyłącznie wewnętrzny, są elementem debaty publicznej wewnątrz państwa członkowskiego. Mamy daleko posunięte wątpliwości co do próby poszerzenia definicji transgraniczności w projekcie de facto poprzez możliwość ingerowania państw członkowskich UE w postępowania toczące się w innym państwie członkowskim UE, dotyczące debaty wewnętrznej w tym właśnie państwie członkowskim. Dostrzegamy tu potrzebę zmiany tej definicji.

Kolejny element, który wymaga korekty lub wyjaśnienia, to ciężar dowodu oraz zasad zwrotu kosztów zastępstwa procesowego poniesionych przez pozwanego. Jednocześnie rząd będzie dążył do jak największej spójności projektowanej regulacji z polskim systemem prawnym, w tym w szczególności jeśli chodzi o odszkodowania, kary i zabezpieczenie kosztów, a także wymogi i gwarancje proceduralne dotyczące wczesnego oddalania oczywiście bezzasadnego powództwa w postepowaniu sądowym. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Sylwester Tułajew (PiS):

Dziękuję, panie ministrze. Sprawozdawcą do tego dokumentu jest pan poseł Krzysztof Śmiszek. Bardzo proszę pana posła o zabranie głosu.

Poseł Krzysztof Śmiszek (Lewica):

Bardzo dziękuję, panie przewodniczący. Pan minister przedstawił większość założeń wniosku dotyczącego dyrektywy PE i Rady w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed bezpodstawnymi postępowaniami sądowymi. Pokrótce opowiem, jaki jest cel tego wniosku. Przede wszystkim celem tego wniosku o dyrektywę jest zapewnienie ochrony osobom, przeciwko którym wytacza się tego typu powództwa, czyli te strategiczne akcje prawne przeciwko udziałowi w życiu publicznym, a także zapobieżenie dalszemu szerzeniu się tego zjawiska w UE. Może dwa zdania co to są te SLAPP-y, bo to jest dosyć mocno dyskutowana teraz sprawa w przestrzeni prawnej UE. To jest po prostu takie rosnące zjawisko czy rosnący trend nękania tych, którzy wypowiadają się w interesie publicznym. Pozwy po prostu są wykorzystywane do tego, aby uciszyć głos krytyki, aby uciszyć i cenzurować wolność słowa, czyli jedną z podstawowych wolności demokratycznego państwa, i to dotyczy zarówno dziennikarzy, jak i działaczy społecznych, aktywistów, aktywistek w różnych obszarach życia publicznego, czy to ochrony środowiska, czy to praw człowieka, czy to przeciwdziałania korupcji, czy monitorowania działań władz publicznych. Można powiedzieć, że tego typu postępowania sądowe są takimi toksycznymi postępowaniami sądowymi, bo tak naprawdę nie chodzi o troskę o jakieś dobro społeczne czy wolność chronioną na gruncie prawa, tylko uciszenie tych, którzy działają w interesie publicznym. Poprzez przyczynienie się do wypracowania w UE wspólnego sposobu rozumienia pojęcia powództwa typu SLAPP i ustanowienie gwarancji proceduralnych wniosek o dyrektywę ma zapewnić sądom skuteczne narzędzie pozwalające im radzić sobie z tego typu powództwami, a jednocześnie wyposażyć osoby, przeciwko którym powództwa te są wytaczane, w instrumenty umożliwiające im obronę. W projekcie dyrektywy uregulowano w szczególności definicję debaty publicznej sprawy leżącej w interesie publicznym oraz stanowiącej nadużycie postępowań sądowych. Określono, kiedy uznaje się, że sprawa ma skutki transgraniczne, zawarto wspólne przepisy dotyczące gwarancji proceduralnych. Uregulowano w nim także zasadę postępowania sądowego, które państwa członkowskie muszą zapewnić.

Dyrektywa ma mieć zastosowanie do spraw o charakterze cywilnym lub handlowym o skutkach transgranicznych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie będzie ona obejmować w szczególności spraw skarbowych, celnych lub administracyjnych ani spraw dotyczących odpowiedzialności państwa za działania lub zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej. Należy uznać, że projekt dyrektywy jest zgodny z zasadą pomocniczości. Podsumowując, jest to bardzo potrzebny dokument, dlatego że to rosnące zjawisko w ostatnich latach w krajach demokratycznych UE, czyli uciszania głosu społecznego poprzez nadmierne wykorzystywanie postępowań sądowych jest zjawiskiem niezwykle negatywnym dla jakości demokracji w UE i z pewnością ta dyrektywa pomoże przeciwdziałać tego typu bezpodstawnym postępowaniom sądowym. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Sylwester Tułajew (PiS):

Dziękuję panu posłowi. Otwieram dyskusję. Czy są zgłoszenia? Nie widzę zgłoszeń. Wobec tego chciałbym zaproponować następującą konkluzję: Stwierdzam, że **Komisja rozparzyła w trybie art. 151 ust. 1 regulaminu Sejmu o sygnaturze COM(2022) 177 wersja ostateczna i odnoszący się do niego projekt stanowiska RP. Komisja podzieliła stanowisko rządu.** Czy jest sprzeciw wobec takiej konkluzji? Nie słyszę. Zatem przyjmując konkluzję, zamykam rozpatrywanie pkt III.

Tym samym stwierdzam, że porządek dzienny został wyczerpany. Protokół dzisiejszego posiedzenia będzie wyłożony do przejrzenia w sekretariacie Komisji w Kancelarii Sejmu. Dziękuję państwu ministrom, państwu posłom za aktywny udział. Zamykam posiedzenie Komisji.